

C A M P A N I A F E L I X.

Sperneret, an coleret, dubitans: sperare Curules
 Campanis ausa auspiciis: unoque suorum
 Consule, ut imperium divisi attolleret Orbis.
 Quin etiam rerum dominam, Latiique parentem
 Adpetiit bello, ducibus non freta togatis,
 Hannibalis jurata armis: deceptaque in hostis
 Servitium demens specie transivit herili:
 Mox ut in occasum vitis communibus acti
 Corruerent Pœni luxu, Campania fastu.
 (Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem)
 Illa potens opibusque valens, Roma altera quondam,
 Comere quæ paribus potuit fastigia comis,
 Octavum rejecta locum vix pone tuetur.

Causas etiam interitus tantæ urbis paucis indi-
 cat Silius Italicus:

Luxus & insanis nutrita ignavia lustris,
 Consumtusque pudor peccando, unisque relictus
 Divitiis probrosus honor, laceravit hiantem
 Desidia Capuam, ac resolutam legibus urbem,
 Proximaque exitio truculenta superbia semper.
 Nec vitis deerant vires: non largior ulli
 Ausonia populo (sic tum fortuna favebat)
 Aurique argentique modus: madefacta veneno
 Assyrio manibus vestis: medioque dierum
 Regales epula: atque ortu convivium Solis
 Deprensa: & nulla macula non illita vita:
 Tum populo saxi patres: plebesque senatus
 Invidia lacera: & collidens dissona corda,
 Seditio: sed enim interea temeraria pubes
 Delicta augebat: pollutior ipsa senectus;

& quæ ibi alia. Visuntur hodie ejus altero ab

Nova Ca-
 pua.

Nova Capua lapide peringentes ruinæ juxta
 templum D. Mariæ Gratiarum. Ex sunt portæ
 semirutæ, amphitheatrum, quod aliquo modo
 describit Laurentius Schraderus in Italiæ mo-
 numentis, immensa porticum, thermarum,
 ædificiorumque publicorum rudera: præter
 hæc longa vastaque aquarum receptacula sub-
 terranea & castella, quæ, qualis & quanta fu-
 erit antiqua urbs, abunde testantur. *Capito-
 lio Capuani* mentio apud Suetonium in Tiberii
 principis vita cap. XL. *Aurea, argentea, ærea nu-
 mismata, gemma, marmora*, aliaque summi luxus
 indicia quotidie ab incolis effodiuntur. Ex *Anti-
 que* autem dirutæ ruinis Nova cœpit excitari, fe-
 liciterque crescere, quam conspicere jam nunc
 est adstram sinistræ Vulturni ripæ, duodecimo
 ab urbe lapide, in planicie, satis magnificam,
 commode habitatam, sed infrequentius; stra-
 tam filicibus, plateas habentem amplas & re-
 ctas, altaque ædificia. Adluit eam ab ortu &
 septentrione Vulturinus, indeque in occasum
 reflectitur. Pons est supra amnem ex lapide in-
 signis. Templum S. Benedicti, dicatum fuisse
 creditur Isidi. Regitur iisdem magistratibus,
 eademque reipub. forma, qua Neapolis. Ejus
 moenia Conradus, Friderici II Imperat. F. de-
 jecit, urbemque direptam calamitate adfecit
 ingenti. Aliam deinde non minorem cladem
 sustinuit sub Alexandro VI P. M. Episcopatum

Capua Nova evexit in Archiepiscopatum Ioan-
 nes XIV P. M. quum Othoni II Imper. Aug. co-
 ronam imponeret. *Capuam Novam* ortu suo no-
 bilitarunt Raimundus, Prædicatorum generalis
 magister xxxi i i, & Ioannes Antonius Cam-
 panus, scriptis clari. Multæ ibi nobiles familiae.
 Post urbem Romam nullo in loco plures in-
 scriptiones, sed vetustate admodum consumptæ.

Rursum octo ab Capua millibus, urbs nova
 visitur *Aversa*, veteris *Atella* ruinis inædificata. Ab
 ea *Atellana fabula*; quæ quales, exponunt Livius
 libro vi i, Varro, Agellius, Macrobius, Iuven-
 nalis, & alii. Earum scriptor, Ciceronis ævo,
 L. Pomponius Bononiensis. In collapsæ urbis
 vestigiis Robertus Guiscardus Normannorum
 dux, quum Capuæ hinc, inde Neapolis imperio
 immineret, castra movisse, novæque urbis initia
 posuisse traditur; *Adversam*que ab re, uti adver-
 sus illa oppida excitatam, appellasse. Hodie
 nonnulla imitatione *Anversa* vel *Aversa* dicitur.
 Diruit usque ad fundamenta Karolus I, Nea-
 polis rex, ob *Rebusa gentis* rebellionem. Epi-
 scopatus gaudet dignitate. Templum habet
 cathedrale satis amplum: habuit & olim the-
 atrum ingens, cujus nihil nunc reliquum.

Aversa
 olim *Atel-
 la*.

Non procul Atella septentrionem versus *A-
 vella* fuit, hodie *Avellino*. In libro Fisci Pontifi-
 cii urbis hujus præsul *Avellinus* dicitur: Macro-
 bius *Avellanas nuces* ab hac urbe nomen habere
 censet. Spectat eo fortean Virgilius libro vi i
 Æneidos:

Avella.

Et quos malifera despectant mœnia Abellæ.

Patria hæc Ambrosio Leoni, qui de ea tres
 scripsit libros, tradens etiam à præcis Græcis
Αἰδύων ab venti vertigine, hunc tractum perflan-
 te, dictam; à posteris Latinis vero Binsertum. Iux-
 ta *Turrim Patriæ*, vulgo *Torre della Patria*, *Linterni*,
 veteris urbis, superfunt indicia, situ peramœno
 & jucundo: *Præfecturam* aliquando fuisse, eo-
 dem jure quo Vulturinum, refert Festus. P.
 Cornelius Scipio Africanus huc in voluntarium
 exsilium concessit. Testatur Plinius lib. xv i,
 capite ultimo, sua ætate in Linternino durasse
 prioris Africani manu satas olivas: item myr-
 tum ejusdem in loco conspicuæ magnitudinis;
 & sub ea specum fuisse dicit, in quo manes ejus
 custodire draco ferebatur. Ab eo *Linterna palus*,
 hodie *Lago della Patria*, & *Linternum* fluvii no-
 men. Hinc itinere juxta mare millibus passuum
 quinque usque Cumas *villa* fuit *Servilii Vaccie*,
 hominis nobilis & opulenti, sed ignavi & solita-
 rii; de quo Seneca epistola LV.

*Turris Pa-
 triæ.*
Linterni.

*Linterna
 Palus.*

Sequitur inde locus antiquissimæ urbis *Cuma-
 rum*. Conditores ejus *Cumæi Euboici*; qui ducibus
 Hippocle & Megasthene, cum Chalcidensibus
 in Italiam venerunt. *Cumæ* dictæ vel *Κύμα* &
Κύματα, id est *pregnante* (nam ibidem prægnans mulier
 fecunditatis omen ipsis dederat) vel ab *undis*,
 quas Græci *Κύματα* vocant. *Cumas* in monte ad-
 scensu difficili arduoque positas & ad mare spe-
 ctavisse,

Cumæ.